

ART

УДК 78.09 (784.3) (785.7)

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАВСЬКОЇ СПІВТВОРЧОСТІ ПІАНІСТА ТА ВОКАЛІСТА ЯК САМОСТІЙНОГО ВИКОНАВСЬКОГО ЖАНРУ - ФОРТЕПІАННО-ВОКАЛЬНОГО ДУЕТУ

Олійник Ярослава Володимирівна

к.м.о., викладач

Житомирський державний університет ім. І. Франка, Україна
м. Житомир, Україна

Анотація: у статті досліджено та визначено основні особливості професійної творчості піаніста та вокаліста як фортепіанно-вокального дуету. Обґрунтовано актуальність досліджуваної теми. Визначено чинники успішної співпраці виконавців. Розглянуто питання спів-інтерпретації піаніста та вокаліста, адаптації, психоемоційні чинники співпраці. В роботі використано методи аналізу синтезу узагальнення функціоналізації, метод пояснення, джерелознавчий, ретроспективний аналіз практики фортепіанно-вокального дуету, аналітичний.

Ключові слова: піаніст, вокаліст, фортепіанно-вокальний, співтворчість, дует. Творча діяльність піаніста та вокаліста найбільш відома як співпраця піаніста-концертмейстера та вокаліста.

Втім такий вид музикування в академічному мистецтві вже давно набув ознак самостійного жанру виконавського мистецтва, де два соліста рівноцінно взаємодіють в ансамблі. Саме поняття дует-тобто його етимологія походять від італійського *duetto* та латинського *duo*, що означає ансамбль з двох виконавців.

[1] Твори написані для двох виконавців інтерпертують два артисти, тож

досліджуючи співтворчість піаніста та вокаліста слід зазначити, що ролі, які виконують і піаніст і вокаліст є рівноцінними. У взаємодії піаніста та вокаліста здійснюється складне поєднання природного й культурного, усталеності та імпровізаційності. Вступаючи в творчий діалог зі співаком піаніст оволодіває майстерністю орієнтуватися у тембрових особливостях кожного голосу (бас, баритон, тенор — чоловічі голоси; контральто, сопрано, колоратурне сопрано — жіночі голоси), особливостях роботи над кожним голосом залежно від діапазону. Вокаліст теж має орієнтуватися в особливостях інструменту фортепіано та роялю, його звукоутворенні- швидкості появи та згасання звуку, своєрідного злиття з інструментом - внутрішньо-слухове сприймання піаніста і фортепіано як єдиного цілого. Забезпечення синтезу музики та слова на сцені вимагає активізації аналітичного начала в роботі піаніста та вокаліста. Обидва учасники дуету пов'язують знання традицій виконання фортепіанно-вокального твору із усвідомленням, що кожна індивідуальність виконавця є неповторною, як і ситуація виконання, а тому сліпе наслідування в музиці є неприйнятним, тобто обоє вмотивовані створити абсолютно нову інтерпретацію. [2]

Піаніст та вокаліст у своїй творчій взаємодії є учасниками інтерактивної обстановки і мають бути здатними обмінюватися експресивними ідеями, взаємодіяти в режимі реального часу, учасники повинні адаптуватися та розвивати один одного таким чином, щоб уможливити взаємне сприйняття чутливості. Від обох учасників дуету вимагається музична спільність та навички сприйняття один одного як « ми разом», вміння розуміти виконавську поведінку один одного, та що найбільш важливе – отримувати емоційне задоволення від процесу взаємотворчості. [3] Емоційна функція спілкування є однією з найважливіших в сфері взаємотворчості двох виконавців, адже емоційне задоволення від творчої взаємодії є рушійною силою успіху творчої діяльності дуету. Від обох учасників дуету «фортепіано-вокал» вимагається вміння поєднати індивідуальне та спільне в творчості, синтез виразності інструментальної та вокальної партії є важливим задля спільної темпо-ритмічної організації виконання, вміння регуляції динамічних

співвідношень звукових рівнів обох партій, гнучкість взаємодії фортепіанної партії з вокальною, повноцінного відчуття виконавського ансамблю на основі слухової орієнтації обох музикантів-фахівців, вміння реагувати на зміни темпу, динаміки, виконавського дихання, імпровізувати. [4] Також однією з вагомих особливостей взаємодії артистів фортепіанно-вокального дуету є правильне співвідношення між звучністю фортепіано і силою або характером голосу співака. Досить часто на концертних майданчиках, коли виступає піаніст та вокаліст – крило роялю опускають вниз, між тим це є помилкою. З огляду на інструмент - його просто не буде чути в певних точках залу або ж його звучання буде дуже бідне і там, де в музичних творах необхідна певна специфічність звучання задля створення музичного образу - темброва забарвленість роялю, обертонові звучання будуть відсутні. Тобто від піаніста вимагається високий рівень вмінь та знань про свій інструмент і його можливості, певні знання акустики, отже, вимоги як до піаніста-соліста. Такі самі завдання стоять і перед вокалістом. Він теж має заповнити зал своїм голосом, знати всі можливості свого голосового апарату, мати високу виконавську майстерність та вміти адаптуватися до акустики концертного приміщення. Тобто в творчому тандемі піаніст – вокаліст є два повноцінних соліста, які взаємодіють між собою задля створення цільного музичного образу.

Особливістю ансамблевої творчості є взаємодія декількох індивідумів, кожен з яких привносить в колектив свій власний, індивідуальний внутрішній світ. Фактором зацікавленості для обох учасників є конкретний сценічний виступ чи конкретний студійний запис. Спів-інтерпретація є основною особливістю фортепіанно-вокального дуету. Фактично синтезом двох мистецтв: вокального та фортепіанного. З одного боку живий людський голос, з іншого - музичний інструмент, яким управляє людина. Виразна, зрозуміла, фразована, тембрально-забарвлена гра піаніста так само як і виконання вокаліста дають обом відчуття свободи та впевненості.

Успішна праця над спів-інтерпретацією залежить від багатьох чинників. Мотивації обох ансамблів, рівня їхньої підготовки, вміння відчувати один

одного на рівні емоцій, чуттєвого сприйняття виконуваного музичного твору. Вибудовування драматургії музичного твору або ж циклу творів. Якщо це наприклад підготовка до сольного концерту чи запису циклу творів. Вибудовування сценарію, концепції концерту з урахуванням впливу виконуваних творів на емоційний стан слухачів. Тобто потрібні ще й знання музично-психологічного характеру, а саме: зі звукотерапії, акустики, впливу музики на психоемоційний стан людини (музико-терапевтичний аспект). Наприклад, на початку концерту виконують твори, що зосереджують увагу слухача, позитивного змісту. Ключові, драматичні твори виконують посередині або ж ближче до кінця задля збудження уваги слухача. Досить часто будують сценарій за принципом контрасту, щоб зацікавити, утримати увагу слухача. Отже іншою особливістю учасників фортепіанно-вокального дуету є розуміння психології впливу музики на слухача, вміння керувати їхньою увагою. Наступною особливістю є сценічна майстерність виконавців фортепіанно-вокального дуету. Проявляється вона в умінні подати себе на публіці. Щоб урізноманітнити сам сценарій концерту артисти подекуди використовують комічні дії – міняються ролями – піаніст зображає співака і навпаки. Підсумовуючи можна виділити 5 основних особливостей фортепіанно-вокального дуету:

- 1- Виконавська майстерність на високому професійному рівні соліста.
- 2- Психологічна мобільність, чуттєвість.
- 3- Сценічність, артистичність
- 4- Спільне уявлення інтерпретації виконуваного твору
- 5- Певні знання з акустики, звукотерапії, музикотерапії, психології

Отже, співдіяльність піаніста та вокаліста є самодостатнім виконавським жанром в музичному мистецтві- фортепіанно-вокальним дуетом, який має свою специфіку та особливості. Обидва учасники дуету мають мати високий професійний рівень та водночас бути єдиним музичним організмом з двох виконавців. Фортепіанно-вокальний дует – вищий рівень виконавської майстерності творчого тандему піаніст та вокаліст.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D1%83%D0%B5%D1%82>
2. https://www.culturology.academy/wp-content/uploads/KD12_Kretov_Novik-Kretova.pdf
3. <https://studfile.net/preview/7181577/>
4. Падалка Г. Мистецька освіта студентської молоді: сучасні підходи / Г.Падалка// Молодь у сучасному світі : морально-естетичні та культурологічні виміри . – К.: Вид-во МІЛП, 2001 . - С.188-222
5. Леонтієва С.Л. Вокально-фортепіанний ансамбль в дискурсі творчої діяльності концертмейстера та вокаліста / Леонтієва С.Л. // Young Scientist №3 (55), march 2018,- С.567-569